

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

25 Ἰουνίου 1878

Τόμος Πέμπτος

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΟΥΡΙΑ

Πανουρία

[Ὁ Πανουριάς ἐγεννήθη περὶ τὰ 1759 εἰς Νιρέμισαν τῆς Παρνασσίδος καὶ ἔζησε μέχρι τινὸς βίον ποιμαντορικόν. Ὑστερον συνεστράτευσεν μετὰ τοῦ Ἀνδρούτζου καὶ τοῦ Καλλιαικούδα. Ἐν ἔτει δὲ 1817 πορευθεὶς εἰς Ἰωάννινα, προσέκρινε τῷ Ἀλῆ καὶ περὶ τὰ 1820 διωρίσθη ἀρματοῦλος Παρνασσίδος. Λέγεται ὅτι, ὁ ἀνίδωχος αὐτοῦ, κελεύσαντος τοῦ ἱερέως ἵνα ὀνομάσῃ τὸ νῆπιον ἐν ᾧ ἐταλείτο τὸ βάπτισμα, Πανούρεια, ὡς ἔαν τὸ βαπτιζόμενον ἦτο θηλυ. Ἀλλὰ νοήσας παραχρῆμα τὸ λάθος μετέτρεψε τὸ ὄνομα αὐθαίρετως εἰς τὸ Πανουριάς].

ΔΙΑΚΟΣ, ΠΑΝΟΥΡΙΑΣ, ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

[Ἐκ τοῦ Διάκου.]

— Διάκε, χαρὰ ἔς τὸν ὕπνο σου!

— Καλῶς τὸ Δουβουνιώτη,

Καλὴ σου μέρα, Πανουριά. - Μὴ μὲ προπῆρ' ἡ ὥρα;

Ἐξέχασα, ἐγελάστηκα, γλυκὰ κρυφομιλιώδης;

Ἄδέρφια, μὲ τὴ μάνα μου πούθε νὰ μ' εὕρῃ ἀπόψε.

— Θανάση, ἂν δὲ σοῦ ζήλεψ τὰ νεῖοτα, τὴν ἀνδριά σου,

Τ' ἄρματα τ' ἀξετίμωτα, τὸ μάτι, τὸ τραγοῦδι,

Ζηλεύω αὐτὴν τὴ ξαστερὰ πώγει τὸ μέτωπό σου!

Ἔστησε ἔς τὸ κατώφλι μας τὸ νεκροκρέβατό του

Ὁ Χάρος καὶ μᾶς καρτερεῖ. Σὴ πηλαγίαι, τρομαχόμεναις

Μανάδαις ἀνιρήθηταις μὲ κουφωμένα στήθια

Φεδῶνον ἔς τὰ πλάγια νὰ κρυφτοῦν μὲ τὰ βυζασταροῦδια.

Τὰ θρονία ἐμυριστήκανε τὸ σκοτωμό ποῦ θάρρη

Καὶ κροῦζον ἀνυπόνομα τροχιζοντας τὰ νύχια,

Καὶ σὺ, κοιμάσαι σὰν ἀρνί! . . . Θανάση, σὲ ζηλεύω! . . .

— Δὲν ἔχω πέτρινη ψυχὴ. Τοῦ κόσμου τὴ λαχτάρα

Μέσα στὴ φλέβα τῆς καρδιάς σὰ σίδερο λυωμένο

Τὴ νοιώθω π' ἀναδεύεται καὶ μὲ σαρκωτοῦρει.

Συχώρησέ με, Πανουριά. Πρῶτῃ φορᾶν ἀπόψε

Ἄφ' ὅτου ζῶναι τ' ἄρματα μ' ἐξέφρυνε τ' Ἀστέρι.

Μὴ μώγετε βαρύνωμο. Ποιὸς ξέρει μὴν ἡ μοίρα,

Ἄδέρφια, μ' ἀποκοίμισε γιὰ νὰ μὲ συνειθίσῃ

Ἐς τοῦ τάκου τὸ τρισκότειδο. Ἐγὼ κ' ὁ γέρο Χάρος

Ἐφῆς λογαριαστήκαμε, καὶ ἔς τὸ κατάσχοτό του

Ἐνα μικρὸν καταϊδατὸ μένει ἄγραφο γιὰ μένα.

Γνωιστήτ' εἶσεῖς τοὺς ζωντανούς. Ἐγὼ θὰ πολεμήσω

Γιὰ τὰ παλὰ μας κόκκαλα. Ἐς τὴ φλόγα τοῦ πολέμου,

Σὰ μέσα ἔνα θυμιατὸ, θὰ βίξω τὸ κορμὶ μου

Νὰ γένω νεκρολίβανο ἔς τὸ φοδερὸ τρισάγιο.

— Μὴν τὰ ξεσυρερίζεσαι τοῦ Πανουριά τὰ λόγια.

Θυμῆσου, Διάκε, μοναχὰ πῶς ἀδεισεῖν ἡ φλέβα

Τοῦ δούτυγου τοῦ γένους μας, καὶ μὴ βανίδα τώρα,

Ἄν σιτίξῃ ἀπὸ τὸ αἶμά μας ἔς τὴ γῆ χωρὶς ἐλπίδα,

Ἄντι νᾶναι μνημόσυνο, μπορεῖ νᾶναι κατῆρα.

Ξέρω τί κρῖνεῖς ἔς τὴν καρδίαν, γνωρίζω τί θὰ κίμης. . .

— Ποιὸς μ' ἐμαρτύρησε ἔς ἐσᾶς;

— Κάνενας, μὴ θυμόνη.

Εἶδα κ' ἐγὼ τὴ μάνα σου ἀπόψε ἔς τὸνερό μου

Καὶ μοῦπε νᾶρθω νὰ σ' εὕρω καὶ νὰ σοῦ πῶ, Θανάση,

Ποῦ ἂν χαλαστοῦμε σήμερα, θὰ νὰ δειλιάσῃ ὁ κόσμος

Καὶ θὰ χουμήσῃ ἡ Ἀρβανιτιὰ πυκνὴ σὰν τὴν ἀκρίδα,

Καὶ τᾶλογο τοῦ Ὀμέρετσα ποιὸς θὰ τ' ἀποστομώσῃ;

— Ὁ γυιὸς τοῦ Ἀνδρούτζου ἔς τὴ Γραβιά! . . .

— Τί θέλεις Δουβουνιώτη;

Νὰ πάῃ τὸ Γοργοπόταμο, θολὸ κ' ἐντριπιασμένο

Νὰ πῆ στὴν ἄγρια θάλασσα, πῶς δὲν εὐρέθηκ' ἕνας

Τὸ ξακουσμένο του νερὰ, μὲ δύο βανίδαῖς αἶμα

Ἐς αὐτὸ τὸ πρῶτο διάφτισμα, ν' ἀγιάσῃ, νὰ μυρώσῃ;

Κ' ἡ θάλασσα μουγκρίζοντας νὰ τρέξῃ ἔς τ' ἀκρογιάλια,

Σὰ φοδερὸς διαλαλητῆς, κ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση

Νὰ μάθουν πῶς γιορτάζομε τὴ νεκρανάστασίν μας; . . .

Νᾶναι ὁ Βριόνης στὰ Θεριά καὶ νὰ μὴν εὕρῃ ἐμπρός του

Δέκα κουφάρια ξαπλωτὰ γιὰ νὰ σκοτάξῃ ἑπάνω!

Νὰ μὴ βαφῆ τὸ πέταλο στοῦ ἀλόγου του τὸ νύχι! . . .

Ἄδέρφια, τάποφάσαι καὶ μοναχὸς ἂν μείνω,

Θ' ἀπλώσω ὄργυιὰ τὰ γέριά μου, τὰ πόδια θὰ βιζώσω,

Κ' ἂν δὲ μὲ ξεγωνιάσουνε κ' ἂν δὲ μὲ κατακόψουν,

Δὲ θὰ μὲ διώξουν ἀπεκεῖ, δὲ θὰ μὲ ἴδουν τὴ φτέρνα.

Καὶ σὺ τί λέγεις Πανουριά;

— Μ' ἐδάμπωσε ἡ ἀχτίδα,

Πάστράφτει ἀπὸ τὰ μάτια σου. Τριγύρω ἔς τὰ μαλλιά σου

Παίξει τὸ γλυκοχάραγμα. Μοῦ φαίνεσαι μεγάλος,

Ψηλὸς ὡσὰν τὸν Ὀλυμπο καὶ στένω καὶ προσμένω

Ἐμπρός σου ἀκίνητος, βουδὸς, Διάκε, νὰ ἴδῃ τὸν ἥλιο,

Πῶραν τὴν ὥρα θὰ προβῇ ἀπ' τ' ἀντικέφαλό σου.

— Τί λόγος, γέρο Πανουριά, τί φοδερὸ βλαστήμια

Ἐξαγλιότερησ' ἀπ' τὰ χεῖλιά σου! Αὐτὸ τὸ φῶς ποῦ βλέπεις

Ἄς μὴ τὸ σκοτειδιώσωμε . . . Ἐσὺ στὴ Χαλκομάτα

Σύρε νὰ βίξῃς θέμελο. Στείλε τὴν Παπαντριά

Νὰ πάῃ στοῦ Μουσατράχημπε καὶ τὸν Κομνὰ τὸν Τράκα.

Καὶ πρὶν ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος, θυμῆσου, ὁ Ἰωάννης

Νὰ βγῇ ψηλὰ ἔς τὸ ξέφαντο κ' ἐκεῖθε νὰ κηρύξῃ

Τὸ φοδερὸν τὸν ὄρκο μας, γιὰ νὰ γνωρίσῃ ὁ κόσμος

Ὅτι τὸ βίσο τοῦ παπᾶ κ' ἡ μέτρα τοῦ Δεσπότη

Θὰ γίνουν Χάρου φλάμπουρο καὶ σιὰ χιτρο καὶ σκοτάδι

Καὶ κατασάρκι μελᾶνο στὴν Ἁγία Τράπεζά μας,

Ὅσο ἔς αὐτὰ τὰ χιώματα δαφνοστεφανωμένη

Ἡ δουλωμένη ἐκκλησιὰ τὸ μέτωπο δὲ δεῖξῃ.

— Δὲν εἶμαι, Διάκε, Πανουριάς, νᾶμαι γυναίκα χήρα

Καὶ νὰ μὲ πνίξῃ τὸ ψωμὶ ποῦ ἐφάγαμε ἔς τὰ πλάγια

Ἄν λησημονήσω σήμερα τὸ βᾶψισμα, τὸν ὄρκο.

— Ἐσὺ τὸ Γοργοπόταμο θὰ πείσῃς, Δουβουνιώτη,

Καὶ πολεμῶντας τὸν ἐχθρὸ λησημόνησε πῶς ἔχεις

Κλεισμένο μὲς τὴ Γιάννια τὸ Γεωργό, τὸ παιδί σου.

Βλέπε τὸ βέμμα τοῦ νεροῦ, κάμε το ν' ἀμυρῆσῃ

Μὲ δάκρυ τῆς Ἀρβανιτιᾶς. Στείλέ το ματωμένο

Ἐς τὰ μακρῶνα τ' ἀδέρφια μας τὸν τρύγο σου νὰ φέρῃ

Ὅσων πρωτόλουθον καρπὸ, μαζὺ μὲ τὸ νόμισμα σου.

Ὁ Βαχογιάννης στὰ βιζιά, καὶ πλεύρα ἔς τὸ γεφύρι

Τῆς Ἀλαμάνας, Πανουριά, θὰ σήσῃ τὸν Καλύδα.

Εἰς τὴ Δαμάστα μὲν ἐγὼ, σὰς τὸ ζητό γιὰ χάρη,

Κ' ὅταν ἀρχίσουνε . . . Σιμπή! . . . μὸς κάστης πῶς εἶδα

Σὰν ἕνα ἔσκιο νὰ διαβῇ . . . Ἐσ' εἶσαι, μῶρε Μῆτρε;

— Ἐγὼ μὰ, καπετᾶνε μου.

— Πατεῖς βουδὰ τὴ νύχτα

Καὶ δὲ σ' ἐγνωρίσα μὲ μιὰς. Μὲ δίκην νυχτοπούλε

Σὲ κρᾶζουν οἱ συντρόφοι μας. Τί φέρνεις παλληγκάρη;

— Ἐκίνησε ὁ Ὁμέρπασας ἀπὸ τὸ Λιανοκλάδι.

— Πέτα, βρόβλα, Πανουριά. . . Στάματα, Δουβουνιότη. . . Χριστὸς ἀνάστη ἀδέρφια μου! Καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε Ἀπόψε πάλε νικηταί. Κι' ἂν δὲ με μεταϊόητε, Δὲν θέλω νὰ με κλάψετε. Θέλω σὰν πολεμᾶτε Τὴν πρώτη σας τὴν τσουφεκιά, τὸ πρώτ' σας τὸ βόλι. Γιὰ μένα νὰ τὸ βρίζετε, γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ Διάκου.

Ἡφιληθήκανε καὶ οἱ τρεῖς. Τὰ χεῖλη τοῦ Θανάση Ἐλουλουδίζανε χαρὰ, σπιθοβολοῦν τὰ μάτια.

Στὸ κρὺ τᾶνέρι τοῦ βουνοῦ καπνίζει ὁ ἀνασασμός του, Λές ὅτι ἀπὸ τὸ στόμα του ὄρουνο καὶ ξεθυμαίνουσαν ἄπὸ βράχου σχισματιὰ ἢ ἀκοίμηται ἢ φλόγαι, Ὅπου κρυφὸβράζαν βραθεῖα ἔς τοῦ γένους μας τὰ σπλάχνα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΑΩΡΙΤΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ

Ἐνῶ πολλοὶ καὶ ἐκτενεῖς περὶ σημαίας διατριβαὶ καὶ μονογραφίαι παρ' ἄλλοις ἔθνεσιν ὑπάρχουσιν, οὐδεὶς δυστυχῶς παρ' ἡμῖν μέχρι τοῦδε ἔγραψέ τι περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ ἐνδιαφέροντος τούτου θέματος. Ἴσως ἢ ἔλλειψις ὕλης ἀπέτρεψε τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενους τὸ ζήτημα τοῦτο νὰ ἐπιχειρήσωσι. Διὰ τῆς διατριβῆς ἡμῶν ταύτης πληροφορία τινὰς μόνον περὶ τῆς ἑλληνικῆς σημαίας νὰ παράσχωμεν προτιθέμεθα, ἢ μάλλον νὰ δώσωμεν νύξιν δι' εὐρυτέραν τοῦ θέματος μελέτην. Ἀπέχομεν δὲ τοῦ ἐξετάσαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν σημαιῶν ἐν γένει, διότι ἡ τοιαύτη ἔρευνα εἶναι ἀντικείμενον ἰδιαίτερας μελέτης.

Πρὶν ἢ τοῦ κυρίου ἡμῶν θέματος ἐπιληφθῶμεν, καλὸν νομίζομεν νὰ μνημονεύσωμεν δύο τῶν σημαιῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ἥτοι τῆς ἐν Πάτρει ὑψωθείσας ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ τὴν ἐνδοξὸν ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου, διότι αὕτη ἦτον ἡ σημαντικώτερα καὶ πολλοὶ ἄλλαι πόλεις αὐτὴν παρεδέχθησαν, καὶ τῆς τῶν Σπετσῶν, διότι πρώτη αὕτη ἐκ τῶν νήσων ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας τὴν 2 Ἀπριλίου 1821, καὶ ἡ τῶν ἄλλων νήσων ἦν σχεδὸν ὁμοία αὐτῇ ἐκτὸς μικρῶν τινῶν παραλλαγῶν.

Ἡ ἐν Πάτρει ὑψωθείσα σημαία ἦν ὀλόκληρος χρώματος λευκοῦ, ἔχουσα σύμβολον τὸ τοῦ Ἐφοδιαστικοῦ τῶν ἱερέων τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας: ἔπ' αὐτῆς ὑπῆρχε σφραγὶς κεκοσμημένη διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, κύκλῳ φέρουσα κλάδον δάφνης καὶ τὴν πολυσήμαντον ἐπιγραφὴν «Σφραγὶς Ἐλευθερίας». Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, δι' ἧς συνδέοντο βεβαίως ἡ θρησκεία καὶ ἡ ἐλευθερία, ἐσήμαινεν ὅτι ὁ Ἕλλην ὡς σφραγίζεται θρησκευτικῶς διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὕτω καὶ πολιτικῶς διὰ τῆς ἐλευθερίας.¹

1. Τὸ Ἐφοδιαστικὸν τῶν ἱερέων ἐξαχματιζέτο δι' ἐνὸς τετραγώνου παραλληλογράμμου φέροντος ἔσω 16 στήλας συνδεδεμένας μετὰ δύο γραμμὰς χριστοῦ σχήματος. Ἄνωθεν ἐφέρετο κατὰ κάθετον μὲν ὁ σταυρὸς πεφραγμένος μετὰ κλάδον εἰλαίας, εἰς δὲ τὰς πλευρὰς ἐξεχούσας κατὰ πλαγίαν γωνίαν δύο λογχασόρους σημαίας, τὴν μὲν γράφουσαν τὴν Ἐλευθερίαν, τὴν δὲ τὸν Θάνατον διὰ μόνον τῶν ἀρκετικῶν καὶ τελευταίων στοιχείων τῶν λέξεων Π Ε Α Η Θ Σ. (Ἰδὲ 1. Φιλήμωνος δοκίμιον περὶ Φιλ. Ἐταιρίας, σελ. 166).

2. 1. Φιλήμωνος Ἱστορικὸν Δοκίμιον, τόμ. 3, σελ. 23.

Ἡ Ἐπαναστατικὴ δὲ τῶν Σπετσῶν σημαία ἦν κυανόχρους, ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ ἡμισέληνον πρὸς τὰ κάτω βλέπουσαν, ἄνωθεν δ' αὐτῆς τὸν τίμιον σταυρὸν, δεξιόθεν τοῦ σταυροῦ ἄγκυραν ὀρθίαν ἐφ' ἧς ἦν περιτετυλιγμένος ὄφις, ἀριστερόθεν λόγχην καὶ γλαυκὰ συμμαζευμένας ἔχουσαν τὰς πτέρυγας. Ἡ γύρωθεν αὐτῆς ταινία, τὰ σύμβολα ταῦτα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰ λέξεις «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος» ἦσαν ἐρυθρόχροα. Ἐκ τῶν συμβόλων τούτων, ὁ μὲν σταυρὸς ἐδήλου τὴν ἰερότητα τοῦ ἀγῶνος, ὁ ὄφις τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἡ γλαυξ τὴν φρόνησιν.

Ἄπαντα τὰ ἑλληνικὰ παράσημα εἶναι δίχροα κυανόλευκα, διότι δύο μόνον χρώματα, τὸ κυανοῦν καὶ λευκόν, ὡς ἔθνικα ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν συνελεύσεων, καὶ κατόπιν, μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἔθνους, διὰ νόμων ἐπεκυρώθησαν.

Ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ α' ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις διὰ τοῦ ὄργανικοῦ αὐτῆς νόμου τῆς α' Ἰανουαρίου 1822 ὥρισεν ὡς χρώματα τῶν σημαιῶν τὸ κυανοῦν καὶ λευκόν διὰ τῶν ἐξῆς παραγράφων:

§ ρδ'. Τὰ χρώματα τῶν σημαιῶν τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ξηρᾶς διορίζονται τὰ ἐξῆς, κυανοῦν καὶ λευκόν.

§ ρε'. Τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα θέλει προσδιορίσει τὸν σχηματισμὸν τῶν σημαιῶν.¹

Ἡ προσωρινὴ τῆς Ἑλλάδος Διοίκησις συμφώνως καὶ ἀνωτέρω παραγράφοις διὰ τοῦ Προέδρου τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἐν Κορίνθῳ τῇ 15 Μαρτίου 1822 καὶ ὑπ' ἀριθ. 540 διεκήρυσεν ὅτι:

Κατὰ τὴν § ρδ' τοῦ Ὄργανικοῦ νόμου ἐνθα διορίζονται τὰ χρώματα κυανοῦν καὶ λευκόν ὡς χρώματα τοῦ ἔθνους, καὶ κατὰ τὴν § ρε' περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν σημαιῶν, τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα διέταξε καὶ διατάττει τὰ ἀκόλουθα:

α'. Τῶν μὲν κατὰ γῆν δυνάμεων ἡ σημαία σχήματος τετραγώνου θέλει ἔχει τὸ ἐμβαδὸν κυανοῦν, τὸ ὅποιον θέλει διαιρεῖσθαι εἰς τέσσαρα ἴσα τμήματα δι' ἐνὸς σταυροῦ λευκοχρόου διασχίζοντος ἐκεῖνα τὰ τμήματα ἀπ' ἄκρων ἕως ἄκρων τοῦ ἐμβαδοῦ,

β'. Ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν σημαία θέλει εἶσθαι διττὴ μία διὰ τὰ πολεμικὰ, καὶ ἄλλη διὰ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Καὶ τῆς μὲν διὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τὸ ἐμβαδὸν θέλει διαιρεῖσθαι εἰς ἐννέα ὀριζόντεια παραλληλόγραμμα, παραμειβομένων εἰς αὐτὰ τῶν χρωμάτων λευκοῦ καὶ κυανοῦ, εἰς τὴν ἄνω δὲ πρὸς τὴν ἔσω γωνίαν τοῦ ἐμβαδοῦ θέλει σχηματισθῆ τετράγωνον κυανόχρου διηρημένον ἐν τῷ μέσῳ δι' ἐνὸς σταυροῦ λευκοχρόου. Τῆς δὲ διὰ τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα διωρισμένης τὸ ἐμβαδὸν θέλει εἶσθαι κυανοῦν εἰς τὴν

1. Μίμουκα συλλογὴ δημ. ἐγγράφων, τόμ. β', σελ. 33.